

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

Esitys ei ole kannatettava.

Esitystä perustellaan sillä, että korkeampi etuustaso heikentää työsuhteita. Esityksen mukaan on havaittu viitteitä työttömyysjaksojen lyhenemisestä porrastuksen vaikutuksena. Esitys ei ole kannatettava, koska etuustason vaikutus työttömyysjaksojen pituuteen ei ole tilastollisesti merkitsevä eli vaikutuksen suuruus suhteessa työttömyyden kestojen satunnaisvaihteluun on korkeintaan pieni eikä sattuman osuutta tuloksen selittäjänä ei voida sulkea pois. Näin olleen esityksen voidaan katsoa ensisijaisesti heikentävän työnhakijan ansioturva.

sti heikentävän työnhakijan ansioturva.

Lausuttavaa palkkatuetta työtä ja työssäolohtoa koskevasta ehdotuksesta?

Esitys ei ole kannatettava.

Esitystä perustellaan sillä, että työssäoloehdon kertymiseen esitetty muutos ei kuitenkaan merkitse sitä, että palkkatuetulla työllä ei jatkossa olisi merkitystä työnhakijan tulevan työllistymisen kannalta. Tämän lisäksi esitystä perustellaan sillä, että työssäoloehdon täyttäminen palkkatuetulla työllä ei kannusta työnhakijaa aktiivisesti hakemaan uutta työpaikkaa määräaikaisen palkkatukityön jälkeen. Säännökset mahdollistavat, että sama henkilö voi työllistyä useasti työuransa aikana palkkatuetuun työhön ja olla merkittävän osan työikäisistä vuosistaan ansiopäivärahalla, jonka perusteena on palkkatuettu työ. Mikäli palkkatuettu työ ei kerryttäisi työssäolohtoa, olisi työnhakijalla voimakkaampi kannustin hakea työtä palkkatukijakson jälkeen.

Nykyisin työssäoloehdon täyttämiseen tarvitaan 35 työssäoloehdosta luettavaa viikkoa palkkatuetussa työssä, mikä vastaa noin kahdeksaa kuukautta. Työssäoloehdon täyttämiseen riittää näin ollen nykyisin kymmenen kuukauden palkkatukijakso, jonka myöntämisen edellytyksenä on vähintään 12 kuukautta viimeisten 14 kuukauden aikana jatkunut työttömyys. Lyhyempi viiden kuukauden mittainen palkkatukijakso ei täytä nykyisin työssäoloehdosta yksinään, vaan työssäoloehdon täyttämiseksi tarvitaan muuta työssäoloehdosta luettavaa työtä. Palkkatuetun työn tarkoituksena on pääsääntöisesti edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Lisäksi palkkatuella tuetulla työllä edistetään alentuneesti työkykyisen sekä 60 vuotta täyttäneen pitkään työttömänä olleen mahdollisuuksia saada työtä ja osallistua työelämään. Kunnan työllistämismäärärahan perusteella järjestettävällä työllä taataan 57 vuotta täyttäneille henkilöille mahdollisuus työllistyä viimeistään työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä.

Palkkatuella tehty työ ei saa olla työntekijän ansioturvan kannalta vähempiarvoista työtä, kuin mikään muukaan työ. Työttömyysturvan rahoitusvastuuta koskevan uudistuksen näkökulmasta uudistuksella on huomattava kustannuksia lisäävä vaikutus kunnille.

Lausuttavaa työllistämismäärärahan ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

Esitys ei ole kannatettava. Esitystä perustellaan mm. sillä, että ruotsista saatujen kokemusten valossa voidaan kuitenkin todeta, että palveluiden käyttäminen työssäoloehdon kerryttämisen tarkoituksessa vaikuttaa työttömyyttä pitkittävästi ja lisää riippuvuutta etuuksista. Uudistus lisää kuntien suorita kustannuksia huomattavasti. Työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen kaksinkertaistaisi veloitetyöllistämisen kustannukset.

Lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevasta ehdotuksesta?

Esitys ei ole kannatettava. Työssäoloehdon pidentäminen hidastaa työssäoloehdon uudelleen täyttämistä ja se todennäköisesti myös pidentää enimmäisaikalaskurin keskimääräisiä kertymiä, jolloin vaikutusten kohteena olevien henkilöiden määrä on suuri. Esityksen voidaan katsoa ensisijaisesti heikentävän työnhakijan ansioturvaa ja työmarkkina-asemaa.

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdosta ja ansiopäivärahan määrä koskevista ikäsidonnaisista poikkeuksista?

Esityksen mukaan 58 vuotta täyttäneiden päivärahan tarkastuksen suojaus sääntö alentaisi suorana vaikutuksena ansiopäivärahan menoja, mutta lisäisi työllisyyttä arviolta vajaalla tuhannella henkilöllä.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

Sillä, että palkkatuettu työ ei kerryttäisi työssäoloehdosta, on työnhakijoiden kannalta suorita, työttömyysetuusoikeuteen liittyviä vaikutuksia, jot-ka vaikuttavat myös kotitalouksiin. Vaikka

työjakson ajalta saatava palkkatulo olisi korkeampi kuin työttömyysetuus esitys heikentää työnhakijan ansioturvaa ja työmarkkina-asemaa.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Työttömyysturvan rahoitusvastuuta koskevan uudistuksen näkökulmasta uudistuksella on huomattava kustannuksia lisäävä vaikutus kunnille. Esitys perustuu kauttaaltaan oletuksiin työnhakijoiden hakeutumisesta työhön. Työttömyysturvaisuuksien heikennyksellä voidaan tutkimustiedon perusteella todeta olevan vähäisiä vaikutuksia työmarkkinoiden liikkuvuuteen. Sen sijaan esimerkiksi työssäoloehdon kertymistä koskevilla heikennyksillä on suora vaikutus työttömyysturvan rahoittajilla.

Kunnan vastuu työttömyysetuusten rahoituksesta laajenee vuoden 2025 alusta lukien. Työmarkkinatuen rahoituksen lisäksi kunnalle tulee vastuu peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoituksesta. Ansio-osan ja korotetun ansio-osan rahoitus säilyy ennallaan.

Rahoitusvastuu koskee vuodesta 2025 alkaen myös palvelun ajalta maksettavaa työttömyysetuutta.

Rahoitusvastuun perusteena oleva etuuspäivien kertymä nollautuu työnhakijan täyttäessä työttömyysturvalaissa tarkoitetun työssäoloehdon. Vuodesta 2025 alkaen kunnan rahoitusvastuu alkaa työnhakijan 101. työttömyysetuuspäivästä. Kunnan rahoitusosuus on 200 maksupäivään saakka kymmenen prosenttia työmarkkinatuen, peruspäivärahan tai ansiopäivärahan perusosan määrästä. Työnhakijan etuuspäivien kertymän ollessa 201–300 päivää, kunnan rahoitusosuus on 20 prosenttia, 301–400 etuuspäivän ajalta 30 prosenttia, 401–700 etuuspäivältä 40 prosenttia ja 701 maksupäivästä eteenpäin 50 prosenttia. Korkein, 50 prosentin rahoitusosuus, ei koskisi peruspäivärahaa tai ansiopäivärahan perusosaa, koska työttömyysetuuspäivärahan enimmäisaika on 500 päivää. Jos etuudensaaja enimmäisajan täyttymisen vuoksi siirtyy perus- tai ansiopäivärahalla työmarkkinatuella, nämä työttömyysetuuspäiväpäivät luetaan mukaan henkilön työttömyysetuuden saannin keston.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

Esityksellä on huomattava heikentävä vaikutus työttömyysetuuden rahoittajille sekä heikentävä vaikutus mm. työnhakija-asiakkaiden halukkuuteen osallistua palkkatuettuun työhön.

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

Palkkatuen tarkoitus on kompensoida työllistettävän henkilön alentunutta tuottavuutta, joten työpaikat eivät välttämättä jäisi täyttymättä, vaan ne voisivat täytyä muilla kuin palkkatuetuilla

henkilöillä. Osa työnantajista ei kuitenkaan pystyisi palkkaamaan henkilöitä ilman palkkatukea. Jos palkkatuettua työvoimaa ei ole saatavilla, voi työpaikka jäädä aidosti täyttämättä.

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Palkkatuella kompensoidaan työnantajalle joko ammatillisen osaamisen puutteista tai vammasta/sairaudesta johtuvaa tuottavuuden alenemaa tai tuetaan pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden työllistymistä. Mikäli palkkatuettu työ ei kerrytä työssäoloehto, on vaikea motivoida työnhakija-asiakkaita palkkatuettuun työhön. Kuitenkin vaikeimmin työllistyvät kohderyhmät ovat sellaisia, jotka tarvitsevat aina palkkatukea työllistymisensä edistämiseksi. Mikä on myöskään esim. kuntien halukkuus jatkossa palkkatuettuun työhön, jos kunnat eivät hyödy tästä mitenkään? Toisin sanoen eivät ole kuntien kustannuksista pois. Motivaatio alentuneesti työkykyisen osalta palkkaamiseen voisi säilyä, vaikkei työssäoloehto kertyisikään ensimmäisen 10 kuukauden ajalta. Heillä kuitenkin oikeus palkkatukeen 24 kuukautta kerrallaan.

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vailla oleville nuorille asetettua seuraamusta?

Esitys lisäisi nuorten osallisuutta palkkatuetussa työssä.

kunta Teuvan
Teuvan kunta